# PAIX LITURGIQUE

## Newsletter 19 objavljen dana 20 srpanj 2014

# NEDOSTACI NOVE LITURGIJE SPROVODA I ZAŠTO SU VJERNICI PRIVRŽENI IZVANREDNOM OBLIKU LITURGIJE SPROVODA...

*Dragi citatelji, greškom smo 29. srpnja objavili newsletter br. 4, koji je vec objavljen pocetkom 2013., umjesto našega newslettera br. 19 koji se tice obreda sprovoda. Isti vam donosimo danas uz ispriku za spomenutu grešku.*

***

Mnogo smo puta govorili kako izricaj mise, kao cina obnavljanja nekrvne žrtve križa, slabi. U našem francuskom newsletteru br. 413 (od 12. studenog 2013.) uocili smo da je krštenje prema redovnom obliku rimskog obreda rezultiralo obredom s puno više rijeci, a teološki s manje znacenja od onoga prema izvanrednom obliku. Posebice zato što je aspekt borbe protiv davla i slanje krštenika u borbu pod Kristovim stijegom u njemu znacajno umanjen (1).

Slicno tome, možemo reci da obred sprovoda u redovnom obliku, a još više u uobicajenoj praksi nove liturgije, prilicno razvodnjava propovijedanje *lex orandi* (zakona molitve, nap. prev.) o posljednjim stvarima. Kao da se u pastoralu mrtvih bojimo jasno objaviti uznemirujuce istine spasenja: posebni sud, cistilište i opasnost od prokletstva. Ovdje cemo donijeti pregled samog obreda, a u nekom od sljedecih newslettera govorit cemo o današnjoj uobicajenoj praksi sprovoda.

### I - NAPUŠTANJE NAVIJEŠTANJA POSLJEDNJIH STVARI

Pokoncilski pastiri zasigurno su, pod izgovorom "prilagodavanja suvremenom svijetu", propustili iskoristiti izvanrednu priliku za evangelizaciju pa su, umjesto da njeguju sav onaj sjaj po kojem se kršcanska liturgija u sekulariziranom, hedonistickom i materijalistickom suvremenom društvu razlikuje od iscrpljene modernosti estetski i teološki osiromašili kršcansko bogoslužje. Kao da je Kristova poruka, kako se prenosi u tradicionalnoj molitvi Crkve, bila neprihvatljiva današnjim ljudima zbog svoje svete strogosti.

"Neka obred sprovoda jasnije izražava vazmeni znacaj kršcanske smrti te bolje odgovara uvjetima i predajama pojedinih krajeva, pa i s obzirom na liturgijsku boju", navodi se u br. 81 koncilske Konstitucije o svetoj liturgiji. Pogreb je, ustvari, dio prvoga trenutka "vazmenog otajstva" – smrti. No danas se radije naglašava samo njegov kraj – uskrsnuce – cak i ako se na taj nacin izostavlja opravdani strah od posebnog i Posljednjeg suda. Otuda to nastojanje davanja "svecarskog" obilježja slavljenju sprovoda.

Oni koji u današnje vrijeme nazoce kršcanskom sprovodu obicno steknu dojam da se njime slavi ulazak pokojnika u raj, odnosno da više obilježavamo ulazak u nebo nego pokapanje. Neki klerici ne ustrucavaju se o tome govoriti i u kontekstu vjerskih sprovoda jer, kao što je navedeno u mjesecnom listu lyonske biskupije u studenom 2009., "Svi cemo uskrsnuti!" Kroz povijest, medutim, Crkva je pomno vodila racuna da ne bi bez prethodne provjere kanonizirala bilo koga ciji se smrtni ostaci polažu u zemlju, što je jasno vidljivo u izvanrednom obliku liturgije za pokojne. Ipak, uz jednu iznimku: u sprovodima krštene djece misa za pokojnike zamjenjuje se svecanom misom, primjerice misom *De angelis*.

No ne treba svecenike smatrati jedinima odgovornima za to odstupanje. U stvarnosti oni cesto samo udovoljavaju ili se prepuštaju željama, odnosno zahtjevima obiteljima pokojnika. "U svakom slucaju, nemojte baš jako naglašavati smrt, u redu?" ili "Možda da propovijed ne bude pretužna" samo su neki od zahtjeva koji se cuju od obitelji, bili oni prakticni vjernici ili ne. Iako taj stav ne cudi s obzirom na vrlo raširenu tendenciju suvremenog društva da se ukloni svaki vidljivi znak tuge ili patnje, svejedno je vrijedna žaljenja cinjenica da ga liturgija i njezino tumacenje poticu.

### II - RAZVODNJAVANJE OBREDA I TEKSTOVA

Precesto uzdržavanje od postojanoga kršcanskog naviještanja smrti i posljednjih stvari nije jedini razlog zbrci izmedu sprovoda i odavanja pocasti pokojniku. Doista, kad pažljivo pogledamo obred sprovoda, možemo konstatirati da i sâm otvara vrata tom uzdržavanju, ponajviše zbog razvodnjenih i uklonjenih izraza.

Tako je uklonjena i divna posljednica *Dies irae* koja u tradicionalnoj liturgiji dolazi nakon graduala i zavlake, a prije Evandelja, mocna pjesma o Posljednjem sudu koju uši naših suvremenika, cini se, više ne mogu podnijeti:

*"U dan onaj, u dan gnjeva*
*Ognjem svijet ce sav da sijeva.*
*[...] Kolik strah ce na sve pasti*
*Kada Sudac s višnjom vlasti*
*Dode pretrest ljudske strasti!*
*[...] Sjeti se, o Spase mio,*
*Da si za me putnik bio,*
*Ne daj mi u paklu dio.*
*Ištuci me trudan hoda,*
*Spasenje mi križem poda".*

Uklonjen je i velicanstveni pogrebni himan *Libera me* koji se pjeva na kraju mise za pokojnike:

*Oslobodi me, Gospodine, od smrti vjecne*
*u onaj strašan dan,*
*kad se pokrene nebo i zemlja,*
*kada dodeš suditi svijet ognjem.*
*Drhtim i bojim se onog dana*
*kada se sve uzljulja i nadode buduca srdžba.*
*Onaj dan, dan srdžbe, nevolje i bijede,*
*velik dan i vrlo gorak.*
*Pokoj vjecni daruj im, Gospodine,*
*i svjetlost vjecna svijetlila njima."*

Cini se da u novoj liturgiji sprovoda postoji neka vrsta ljudskog obzira zbog kojega se i previše
žele naglasiti oprost, pocinak i posebice "rosa" ili "osvježenje" kojima duše iz cistilišta teže usred
svojih patnja. U novim tekstovima govori se samo o "udaljenosti" Boga od tih duša: drugim rijecima, govori se samo o patnjama prokletstva, dok se patnje osjetila i ne spominju, cak i ako su samo duhovne.

Od brojnih molitava koje su dane na izbor u Misalu najznacajnije je pogledati one stare koje su,
dakako, zadržane, ali bitno izmijenjene.

Popricesna molitva u tradicionalnoj misi za pokojnika glasila je ovako:

"*Svemoguci Bože, ucini da, ocišcena ovom žrtvom i otpuštenih grijeha, duša sluge tvoga (službenice tvoje) I., koji je danas napustio ovaj svijet, istovremeno primi oprost i vjecni pocinak*".

U novoj liturgiji ona glasi:

"*Svemoguci Bože, ucini da, ocišcen ovom žrtvom i otpuštenih grijeha, tvoj sluga I., koji je danas napustio ovaj svijet, primi vjecnu radost uskrsnuca."*

Izostavljena je izricita prošnja za "oprostom", iako nije u potpunosti odsutna iz molitve. Na slican je nacin nestao i izravan spomen duše pokojnika.

Medu zbornim molitvama danima na izbor, ona tradicionalna koja je zadržana u novoj liturgiji
glasi:

*"Bože, komu je svojstveno uvijek praštati i smilovati se, molimo te za dušu sluge tvoga (službenice tvoje) I., kojega si danas pozvao da napusti ovaj svijet: ne prepusti je vlasti neprijatelja i ne zaboravi je zauvijek, vec naredi svojim svetim andelima da je prime i uvedu u nebesku domovinu da, nakon što je vjerovala u*

*tebe i nadala ti se, ne bi morala patiti poenas inferni, paklene muke, vec da posjeduje vjecne radosti".*

Ta je molitva postala:

*"Bože, kojemu je svojstveno uvijek praštati i smilovati se, molimo te za slugu tvoga I., kojega si danas pozvao da napusti ovaj svijet: zato što se u tebe nadao i vjerovao, podaj mu da stigne u pravu domovinu i uživa vjecne radosti".*

Retroaktivna molitva – u kojoj smo cijelo vrijeme bili pred Bogom – puna opravdanoga straha Božjega, kojom se traži da milost ne napusti dušu kada ona napušta ovaj svijet, nije zadržana. Suviše teološki složeno, nema sumnje.

Image: 20140728113613_ima440_requiem2a.jpg

*Misa zadušnica u Crkvi **Saint-Eugène**,*
*pariškoj župi u kojoj se slave oba oblika rimskog obreda.*
©Gonzague Bridault

**III – INOVACIJE U OBREDNIKU**

I ovdje nalazimo samo primjere razvodnjenog smisla, a ima i liturgijskih dodataka za koje možemo reci da su nesretni.

Ako je, primjerice, kremiranje samo po sebi dopušteno, je li bilo potrebno izricito predvidjeti liturgijske tekstove koji bi se koristili u krematoriju "prije nego što se tijelo spusti u kremacijsku pec, tijekom samoga spuštanja ili pak nakon njega" (Red sprovoda, br. 294)?

Je li bilo potrebno uvesti vrlo nepromišljenu misu "za dijete koje još nije kršteno"?

U tom smislu, cesto se misli da je nauk o limbu djece umrle bez krštenja napušten. Ucenje o limbu, u biti, vrlo je utješno teološko ucenje koje je propovijedao prije svega sv. Toma nastojeci razjasniti stanje (prirodne srece) duša djece umrle bez krštenja. O tome se može raspravljati, ali s druge strane Crkva, ne dajuci pritom nikakve pojedinosti o njihovu "stanju" ili "mjestu" gdje se nalaze, jasno naucava da su ta djeca odvojena od Božjeg pogleda i da je sakramentalno krštenje ili krštenje željom potrebno za postizanje toga blaženog gledanja Boga (usp. Inocent I., Klement IV., Benedikt XII. Pio XII: "U sadašnjem poretku ne postoji drugi nacin [osim krštenja] kojim bi se taj život prenio djetetu koje još nije došlo u doba razuma. No stanje milosti, u trenutku smrti, apsolutno je neophodno za spasenje. Bez njega nije moguce doci u nadnaravno blaženstvo, nemoguce je blaženo gledati Boga", govor od 29. listopada 1951). Jedan suvremeni dokument koji polazi u suprotnom smjeru nije proistekao iz papinskog nauka, vec je samo studija koju je izdala Medunarodna teološka komisija, a koja ima karakter mišljenja ("Nada spasenja za djecu umrlu bez krštenja" od 19. travnja 2007).

Bilo kako bilo, misa koju predlaže novi misal, a kojoj je jasni cilj utješiti roditelje, svejedno nepromišljeno sugerira da mise i molitve mogu utjecati na vjecnu sudbinu te djece: "Neka ga (dijete) oni (roditelji) znaju povjeriti tvojoj ljubavi." Nikada, zapravo, ni u jednoj tradicionalnoj katolickoj liturgiji, nije bio predviden kršcanski ukop djece umrle bez krštenja, koja se pritom ni na koji nacin ne smatraju prokletima, ali koje ipak ne možemo pribrojiti kršcanima. Niti misal niti obrednik sprovoda objavljeni prije Drugoga vatikanskog sabora ne navode obrede za nekrštene, bili oni odrasli ili djeca. Nasuprot tome, krštena djeca umrla prije razumne dobi pokapaju se prema obredima koji izricu sigurnost nebeske radosti koju njihove duše uživaju (primjerice, kako je gore navedeno, može se slaviti misa u cast andelima: usp. *Rituale Romanum*, naslov 2, c. 6 i 7). Tijela te djece nekoc su se po mogucnosti smještala u poseban dio groblja gdje se za njih nije molilo, vec ih se zazivalo poput malenih andela.

Najpoznatiji dio koji je novom liturgijom dodan obredu sprovoda je *Aleluja* u misama za mrtve koje se slave tijekom uskrsnog vremena, ali cesto i u drugim prilikama, primjerice kada se koristi ovaj otpjev iz 26. i 41. psalma: *"Bog mi je svjetlost i spasenje, aleluja."* Kada se sve uzme u obzir, bilo bi manje neprikladno pjevati aleluju na Veliki petak, a i Isus je, umjesto da place na Lazarovu grobu, mogao...

*"Budi milosrdan, Gospodine, svome preminulom sluzi. Oslobodi ga od podnošenja kazne koju bi zaslužio svojim djelima buduci da je želio ciniti tvoju volju*", navodi tradicionalna liturgija. Smrt je sama po sebi veliko naviještanje. Cini se da je sprovod u crkvi za velik broj naših suvremenika jedna od posljednjih prilika za sudjelovanje u katolickom obredu i slušanje naviještanja Crkve. Poruka koju oni u obredu sprovoda mogu cuti trebala bi se usredotociti na ljudski život i njegov ishod, odnosno na "*pozvane i odabrane*", na Božji sud, na milost koja tece iz Kristove Žrtve te na vjecnu sudbinu duša koje napuštaju ovaj

svijet: *"Dodite, blagoslovljeni Oca moga."* i *"Idite..."*. Drugim rijecima, to je izuzetna i danas gotovo posljednja prilika za propovijedanje i evangelizaciju.

Ne mislimo da bi bilo pretjerano reci da je prevladavajuca poruka današnjih sprovoda: raj za sve i odmah! To je velika šteta za duše i dobro objašnjenje zašto se mnogi vjernici žele vratiti izvanrednoj liturgiji za pokojnike, kao i zašto je izabiru za sebe, svoju obitelj i prijatelje.

*(1) U okviru krštenja prema redovnom obliku egzorcizam i obredi koji imaju vrijednost egzorcizma gotovo su u potpunosti nestali, jednako kao i lijepa i drevna gesta svecenika koji je na dijete stavljao štolu kako bi ga uveo u crkvu.*